

VESTHIMMERLAND
KOMMUNE

FREDERICIA
KOMMUNE

GLADSAXE
KOMMUNE

VIBORG
KOMMUNE

GENTOFTE KOMMUNE

ODENSE KOMMUNE

vejle
KOMMUNE

FREDENSBORG
KOMMUNE

ODSHERRERED
KOMMUNE



9

kommuners erfaringer som frikommune



Redaktør: Johannes Engers Gregersen, Vejle Kommune • **Foto:** Christian Klindt Sølbeck - Ole Olsen, Fredericia Kommune - Rasmus Jørgensen, Vejle Kommune m.fl. • **Design:** Kommunikation, Vejle Kommune • **Digital version:** www.vejle.dk/frikommune • **Udgivet:** Til Frikommunekonference i Vejle 7. april 2014

FORORD



Det er nu 3 år siden, at 9 frikommuner blev udvalgt blandt 21 ansøgere. Siden er der sket meget. I 2011 og 2012 blev der sendt omkring 400 ansøgninger af sted fra frikommunerne med ca. 275 godkendelser til følge, og i 2013 søgte de ni kommuner yderligere 150 kopiforsøg.

Vi har også i Vejle Kommune været aktive med 82 ansøgninger, og over 50 godkendte forsøg. Det har været en lærerig og inspirerende proces for os i Vejle, men også krævet hårdt arbejde. Nu er fokus til gengæld på at få søsat alle forsøgene, få høstet erfaringer og resultater af vores arbejde – og så se, om vores ideer også virker i praksis. Det er det, frikommunekonferencen i Vejle 7. april 2014 og dette hæfte handler om.

For mig som borgmester handler frikommuneprojektet om at skabe et lokalpolitisk handlerum, hvor vi folkevalgte politikere mere frit kan sætte mål og rammer for organisationen ud fra vores borgeres ønsker og behov, og hvor vores dygtige medarbejdere og ledere kan fokusere på at levere resultater til borgerne med færre restriktioner fra staten om, hvordan vi skal levere vores velfærd. At have status af frikommune har givet os muligheden for at gentænke, hvordan vi som kommune skal arbejde og producere – både i de store forsøgsprogrammer på særligt beskæftigelses- og skoleområdet og de mindre, administrative forsøg. For mig handler det at være fri-

kommune altså om at blive mere effektiv, at få sat gang i innovationen ude blandt medarbejderne og i højere grad at kunne sætte den enkelte borger i centrum.

I dette hæfte gives der en række nedslag i projekter og forsøg fra de ni frikommuner, hvor vi hver især synes, at der er gode historier at fortælle. Man kunne have valgt andre gode eksempler. Men at være frikommune er mere end summen af de forsøg, vi har søgt og nu gennemfører. Det er et projekt, der i hvert fald hos os i Vejle Kommune har medført en kulturændring og skabt et større engagement hos medarbejderne. På mange områder må vi nok leve med administrativt bøvlede regler. Men vi er blevet bedre til hele tiden at udfordre gængs praksis og sætte spørgsmålstegn ved de dårlige procesregler, både når det gælder vores egen organisering og sagsgange, men også når det gælder statslige regler.

Jeg tror derfor, at det at være frikommune har understøttet vores arbejde med at være en af landets mest effektive kommuner.



Arne Sigtenbjerggaard
Borgmester i Vejle Kommune

HER KAN DU LÆSE MERE OM FRIKOMMUNEFORSØG

ØKONOMI- OG INDENRIGSMINISTERIET

www.oim.dk/arbejdsomraader/kommunal-og-regionaloekonomi/frikommuneforsoeg-og-udfordringsret/frikommuneforsoeg.aspx

KOMMUNERNES LANDSFORENING

www.kl.dk/frikommuneforsoeg

DE NI FRIKOMMUNER

Fredensborg: www.fredensborg.dk/frikommune

Mail: politik@fredensborg.dk

Fredericia: www.fredericia.dk/PolitikOgDemokrati/Sider/Frikommune/Fredericia-frikommune.aspx

Mail: kirsten.h.nielsen@fredericia.dk

Gentofte: www.gentofte.dk/om-kommunen/frikommune

Mail: kommunikation@gentofte.dk

Gladsaxe: www.gladsaxe.dk/Default.aspx?ID=57879

Mail: bys@gladsaxe.dk

Odense: www.odense.dk/topmenu/kommunen/odense%20som%20frikommune

Mail: vlp@odense.dk

Odsherred: www.odsherred.dk/frikommune

Mail: kommune@odsherred.dk

Vejle: www.vejle.dk/frikommune

Mail: frikommune@vejle.dk

Vesthimmerland: www.vesthimmerland.dk/kommunen/om-kommunen/frikommune

Mail: chja@vesthimmerland.dk

Viborg: www.kommune.viborg.dk/Politik/Saadan-styres-kommunen/Frikommune

Mail: mox@viborg.dk

INDHOLD

- 3** Forord
- 4** Her kan du læse mere om frikommuneforsøg
- 6** Frikommunerne er pionerer – dét forpligter
- 7** Frikommuneforsøget skal sætte mere damp på afbureaukratiseringskedlen
- 8** Hvorfor søgte vi frikommunestatus?
- 9** Frikommuneforsøg i praksis
- 10** **Odense:** En by i rivende udvikling og forandring
- 14** **Viborg:** Nye veje til vækst
- 18** **Gentofte:** Gode resultater med sammenlægning af skoledistrikter
- 20** **Gladsaxe:** Flere ældre klarer sig med rehabiliterende hjemmehjælp
- 22** **Fredensborg:** Borgere hjælpes ud af alkoholmisbrug
- 24** **Vejle:** Fuck det møde – for det hjalp ikke
- 28** **Fredericia:** Holddannelse – Aldersintegreret undervisning i indskoling
- 30** **Odsherred:** Fra afslag til at se nye muligheder i organisationen
- 32** **Vesthimmerland:** Fra regler til resultater
- 36** Frikommunestatus som løftestang for samarbejde
- 38** Frikommuneforsøg påpeger problemer snarere end løsninger

FRIKOMMUNERNE ER PIONERER – DÉT FORPLIGTER



Frikommuneforsøget er et udtryk for og et eksempel på den nytænkning, som er nødvendig for at udvikle den offentlige service gennem modernisering.

Forsøget afspejler, at moderniseringen handler om nye veje til bedre velfærd ved at frigøre ressourcer – økonomiske, ledelsesmæssige og hos medarbejderne. Og forsøget baserer sig på den betydelige vilje til at gå nye veje og afprøve nye metoder, som vi har set, at der findes i frikommunerne.

Vi har brug for politikere, ledere og medarbejdere i alle dele af den offentlige sektor, som vil være med til at udvikle velfærden – her er frikommunerne pionerer. Frikommunerne har større frihed end andre kommuner til at løse velfærdsopgaverne på nye måder. Og dét forpligter.

Frikommuneforsøget har været i gang siden januar 2012. I den første tid var der i sagens natur fokus på at udtænke relevante forsøg og ansøge om dem. Men en del forsøg har nu været godt i gang i nogen tid, og vi har allerede hørt om gode erfaringer på fx undervisnings-, sundheds-, plan- og beskæftigelsesområdet.

Det er mit indtryk, at vi deler tilgangen om, at frikommunerne skal gøre så mange og så grundige erfaringer som muligt.

Med gode evalueringer ser jeg frem til, at vi – kommuner, regering og Folketing – får et solidt beslutningsgrundlag for mere permanente kommunale frihedsgrader. Det grundlag bliver altafgørende for, at regeringen og Folketinget kan afgøre, hvor der kan gives øgede lokale frihedsgrader, og hvilke brugbare løsninger, der kan udbredes generelt. Det vil også sige, hvordan de gode erfaringer kan komme alle borgere, virksomheder m.fl. til gavn. Såvel i de ni frikommuner som i alle landets kommuner.

Samtidig har vi fokus på at få et grundlag for at overveje frikommuneforsøgets fremtid.

Jeg ser frem til at høre om de foreløbige resultater på konferencen.

Margrethe Vestager
Økonomi- og indenrigsminister

FRIKOMMUNEFORSØGET SKAL SÆTTE MERE DAMP PÅ AFBUREAUKRATISERINGSKEDLEN

Frikommunernes erfaringer skal komme alle 98 kommuner til gavn. Det kræver, at vi får samlet resultater op på en måde, så det bliver klart for beslutningstagerne, hvad der er kommet ud af forsøgene. Og det kræver, at gode erfaringer omsættes til regelforenklinger for alle. Erfaringerne fra frikommuneforsøgene skal supplere de mange andre indsatser for at udvikle en mere enkel og tillidsbaseret offentlig sektor.

Frikommunerne har fået en unik mulighed for at afprøve nogle ting. Og i frikommunerne bliver der gjort en masse erfaringer med hensyn til, hvad fjernelse af en række regler betyder for borgerne, for medarbejderne, for virksomhederne og for økonomien.

Det er værdifulde erfaringer, og det er vigtigt, at frikommunernes erfaringer kommer alle 98 kommuner til gode.

Frikommuneforsøget giver muligheder, men det forpligter også. Vi skal i fællesskab have samlet op på erfaringerne på en måde, så det bliver klart for beslutningstagerne, hvad der er kommet ud af forsøgene. Frikommunerne vil samle erfaringer op på alle deres forsøg. Og KL og Økonomi- og Indenrigsministeriet supplerer med evalueringsbistand og tværgående evalueringer.

Og så må vi selvfølgelig have en klar forventning om, at regeringen ser fordomsfrit på frikommunernes erfaringer og omsætter positive erfaringer til regelforenklinger til gavn for alle kommuner.

Frikommunerne sætter et tiltrængt og nødvendigt fokus på, hvordan opgaveløsningen kan udvikles og forbedres, når man bliver fri for hæmmende regelbarrierer, der kvæler innovationen. Frikommuneforsøget giver kommunerne mulighed for at vise, hvordan man vil forvalte øgede frihedsgrader.

Indsatser skal supplere hinanden

Men hele afbureaukratiseringsindsatsen står og falder ikke med frikommuneforsøgene. Når vi snakker om indsatsen for at forenkle den offentlige sektor og give ansvaret til dem, der er tæt på borgerne, skal vi spille på mange heste.

De mange indsatser for en mere enkel og tillidsbaseret offentlig sektor skulle gerne supplere hinanden. Og netop, når bevisbyrden vender, som den gør: Man skal ikke dokumentere, at en regel virker for at indføre den, men man skal dokumentere, at den ikke gør noget godt, for at få den fjernet. Så må vi ikke lade hele afbureaukratiseringsindsatsen afhænge af et enkelt tiltag, men have fokus på den brede palette af tiltag.

Frikommuneforsøget er imidlertid et stort og interessant projekt med potentiale for at sætte mere damp på afbureaukratiseringskedlen.

Vi skal lytte til erfaringerne

Nogle frikommuneforsøg har været i gang i over et år, og andre forsøg er først lige gået i gang. Denne konference er en tiltrængt mulighed for at få gjort status for, hvor vi er henne nu, hvad de foreløbige erfaringer viser os, hvad vi især skal have fokus på i det halvandet år, der er tilbage af forsøgsperioden, og hvad vi indtil nu er blevet klogere på.

Og selvom vi ikke kan sige så meget om de konkrete resultater endnu, er der dog nogle interessante tegn, som allerede nu peger i en klar retning, og som vi skal følge nærmere.

Tag nu fx den evalueringsrapport af frikommuneforsøgene på beskæftigelsesområdet, som Rambøll Management har lavet for KL.

Den klare konklusion på rapporten er, at når kommunerne sættes fri for proceskrav, skabes det engagement og den nytænkning, der skal til for at få mere fokus på resultater i beskæftigelsesindsatsen. Når der bliver lempet på proceskrav om fx rettidighed for samtaler og aktivering, udnytter kommunerne frihedsgraderne og nytænker indsatserne mod en mere evidensbaseret, individuel og differentieret indsats.

Frikommuneforsøgene er langt fra svaret på alle de udfordringer, den danske velfærdsmodel står over for. Men hvis vi skal bevare eller forbedre vores position i den globale konkurrence, er det ikke nok bare at trimme den offentlige sektor. En stor del af innovationen og fornyelsen skal komme indefra, og det skal vi skabe gode rammer for. Og vi skal forpligte hinanden på at lytte til de erfaringer, der bliver skabt, så vi sammen kan udvikle og forbedre den offentlige sektor.

God konference!

Martin Damm, formand for KL



HVORFOR SØGTE VI FRIKOMMUNESTATUS?



»Frikommune handler ikke kun om regler og love – det er i høj grad også et spørgsmål om muligheder og mennesker.«

Jacob Bjerregaard, borgmester i Fredericia Kommune



»I Odense tør vi, bør vi og gør vi tingene anderledes, derfor var frikommuneforsøget helt oplagt for os.«

Anker Boye, borgmester i Odense Kommune



»Odsherred Kommune så frikommuneforsøget som en mulighed for at hæve blikket og fokusere langsigtet på egnenes udviklingsmuligheder – i dag er det generelle indtryk, at frikommuneforsøget var en fortsættelse af udfordringsretordningen, og ikke for alvor frit!«.

Thomas Adelskov, borgmester i Odsherred Kommune



»Frikommuneprojektet er en spændende mulighed for at arbejde målrettet med nogle områder på vores egen måde, uden at være bundet af alle de regler og barrierer, der kan stå i vejen for en helhedsorienteret og koordineret indsats på tværs af sektorerne.«

Karin Søjberg Holst, borgmester i Gladsaxe Kommune



»Frikommune – med engagement og ansvar.«

Arne Sigtenbjerggaard, borgmester i Vejle Kommune



»Jeg ser dette som en test af, om regering og Folketing har tillid til kommunerne og ønsker at styrke det kommunale selvstyre eller ej. Så meget er på spil.«

Søren Pape Poulsen, borgmester i Viborg Kommune



»Frikommuneforsøget gav os mulighed for at slippe idéer og kræfter løs, og samtidig udfordre det bureaukrati og de uhensigtsmæssige regler, der alt for længe har lagt bånd på kommunerne.«

Thomas Lykke Pedersen, Fredensborg Kommune



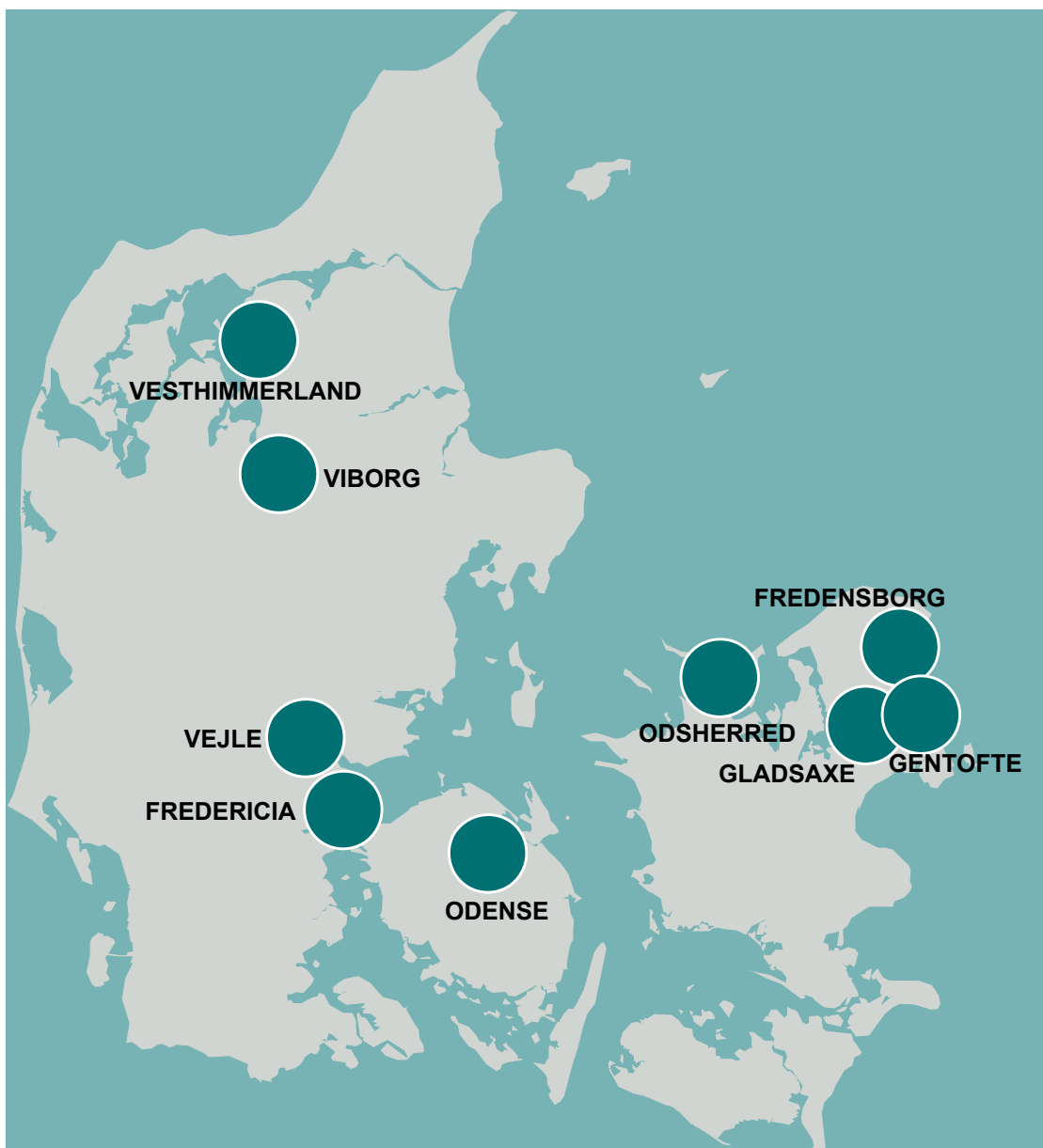
»Vesthimmerlands Kommune så det som en mulighed for at gå nye veje og dermed fortsat at kunne tilbyde kvaliteten i servicetilbuddene, sikre videreudvikling samt skabe et robust økonomisk grundlag.«

Knud Kristensen, borgmester i Vesthimmerlands Kommune



»For at udfordre vanetænkningen og vise lovgiverne nye veje.«

Hans Toft, borgmester i Gentofte Kommune



FRIKOMMUNEFORSØG I PRAKSIS

De ni frikommuner har været flittige til at søge om frikommuneforsøg. Der er givet tilladelse til ca. 270 individuelle forsøg ud af ca. 400 ansøgninger, og hertil kommer omtrent 150 kopiforsøg. Halvejs igennem frikommuneperioden er der igangsat over 200 forsøg, og flere vil følge i løbet af 2014.

Men hvordan går det med de mange forsøg? På de følgende sider vil de ni frikommuner med en række udvalgte cases give eksempler på de foreløbige erfaringer med frikommuneforsøg.



ODENSE KOMMUNE

ODENSE ER EN BY I RIVENDE UDVIKLING OG FORANDRING



Der investeres massivt i byudvikling, infrastruktur og forandringen fra traditionel industriby til en moderne vidensby. Odense satser desuden stort på nye velfærdsløsninger som robot-teknologi og nye typer partnerskaber. Derfor var det oplagt for Odense Kommune at søge om status som frikommune. Disse to eksempler fra Odense viser, hvordan nytænkning kan sætte det enkelte skolebarn i centrum, samt hvordan man kan bruge teknologien til at frigøre midler til velfærd.





Landet over er det gået trægt med at få borgerne tilmeldt Digital Post. Med knap 40 % tilmeldt „alle offentlige myndigheder“ ligger Odense i top fem blandt kommunerne. Det er imidlertid stadig langt fra de 80 %, der ellers er spået om i de nationale strategier og økonomiforhandlinger.

»Odense Kommune har siden efteråret 2009 investeret i at skabe et effektivt flow fra fag- og ESDH-systemer til borgerens digitale postkasse og retur. Det effektiviseringspotentiale, der ligger gemt heri, bliver slet ikke udnyttet, når kun et mindretal af borgerne er tilmeldt Digital Post«, fortæller chefkonsulent Birgitte Hjem Paulsen, der er ansvarlig for implementering af Digital Post i Odense Kommune.

Byråd og lokale råd bakker op om idéen

Odense Kommunes forsøg med at fremrykke obligatorisk Digital Post er stadig i sin vorden. Efter en lang og sej tur gennem ministerier og styrelser er forsøget nu ude at leve blandt borgerne. Forud for Byrådets endelige godkendelse af forsøget i juni 2013 havde det været i høring hos lokale råd som f.eks. Handicaprådet, Ældrerådet m.fl. Hos alle råd var der opbakning til, at kommunen gik i gang med frikommuneforsøg på digitaliseringsområdet. Vigtigt var det imidlertid for dem, at (IT-)svage borgere ikke blev glemt eller klemt.

TURBO PÅ DIGITAL POST FOR BØRNEFAMILIER OG EJENDOMSEJERE

Med frikommuneforsøget „fremrykning af obligatorisk Digital Post“ for to udvalgte borgergrupper, børnefamilier og ejendomsejere, får Odense en unik mulighed for at høste effektiviseringsgevinsten hurtigere, end det ellers ville være muligt. Samtidig indhøstes der nyttig viden om udfordringerne med obligatorisk Digital Post forud for, at det bliver obligatorisk for resten af landet pr. 1. november 2014.

»I Odense Kommune har det været ambitionen at bruge frikommuneforsøgene til bl.a. at finde løsninger, der kan frigøre midler til velfærd, og det ser ud til, at det lykkes - også i forsøget med fremrykningen af den obligatoriske digitale post«, siger Odenses stadsdirektør Jørgen Clausen.

Borgerne vil gerne Digital Post, når de får hjælp til at blive dus med teknikken

Odense har igangsat en massiv understøttelse af borgerens overgang til Digital Post.

BorgerServiceCentrets og bibliotekernes medarbejdere står på spring med hjælp. Det gør også mange medarbejdere, der i det daglige er i kontakt med borgerne pr. brev, telefon, mail eller møder dem personligt ved eksempelvis en skranke.

I efteråret 2013 var der planlagt 32 introduktionskurser til Digital Post. Da de hurtigt blev overtegnede, blev der suppleret med 12 ekstrakurser. Det samme billede tegner sig her i foråret 2014, hvor over halvdelen af de udbudte 63 kurser allerede er overtegnede, og der er derfor indtil videre planlagt otte ekstrakurser. Hertil kommer en række introduktioner på væresteder og behandlingssteder for socialt udsatte, særlige tiltag for døve ældre og netværkstiltag i bydelen Vollsmose. Kommunen samarbejder også med en række frivillige organisationer og foreninger, der netop arbejder med ældre og IT eller socialt udsatte.

SKOLESTART NÅR BARNET ER KLAR – HVERKEN FØR ELLER SENERE

Hvordan løfter vi de svageste elever og gør de dygtige endnu dygtigere? Den udfordring står mange skoler overfor. Som en del af løsningen har Odense Kommune brugt sin frikommunestatus til et forsøg med fleksibel skolestart.

Væk med den traditionelle 1. skoledag i børnehaveklasse og med tankesættet om én lærer og én klasse. I Odense Kommune har fem skoler arbejdet med fleksibel skolestart og rullende indkøring. Målet er at styrke alle elevers læring og aktivere elevernes egne ressourcer gennem børn lærer børn. Samtidig skal overgangen fra livet i børnehaven til skolen ske så glidende og trygt som muligt.

Skoleleder for Skolefællesskabet Odense Nord, Erling Pedersen, fortæller: »De aldersintegrerede basisgrupper afløser klasserne og består i stedet af elever fra 0.-3. klassetrin. Med flere årgange i én basisgruppe kan vi fagligt udfordre børnenes læring på netop det stadie, hvor de befinder sig. Fremfor den traditionelle tilgang med fokus på læring i en bestemt alder og klasse. Vi arbejder sideløbende med dynamiske flexhold, som differentierer læringen ud fra barnets faglige og sociale udvikling«.

Den rullende indkøring har i høj grad fokus på det enkelte barns behov, da skolestarten kan tilpasses efter barnets udvikling. Tidligere skulle et barn fx have skoleudsættelse på et helt skoleår eller måske gå børnehaveklassen om – det forekommer ikke med den fleksible skole. Nu kan barnet begynde i kvartalerne før eller efter det fyldte 6. år - og fortsat følges med sine venner i de aldersintegrerede basisgrupper. Den fleksible struktur kræver fra skolens side et meget tættere samarbejde med det enkelte børnehus og forældrene for at afdække og imødekomme barnets behov.

Børnene lærer af hinanden

Hvor er toiletterne, hvordan kommer jeg til hallen, eller hvor henter jeg min mælk? Spørgsmålene er mange, når man begynder et nyt sted. »Før var alle børn nye og ukendte med skolelivet samtidig. Nu er der færre nye børn ad gangen, og de kan spejle sig i de andre elever og bruge deres energi på at blive parate til at lære, tale om bogstaver og læse. Lærernes umiddelbare erfaring

er, at læringsprocessen starter op cirka ½ år tidligere end i en normal børnehaveklasse«, fortæller afdelingsleder på Søhuskolen, Pia Thing, og supplerer:

»Vi sætter desuden de ældre elevers erfaringer i spil gennem en makkerordning. Udvalgte elever fra de aldersintegrerede grupper lærer seriøst og stolte fra sig om de daglige rutiner og kulturen på skoler og deltager bl.a. ved besøg fra børnehaven, en såkaldt skolecafé.«



Hvad nu med folkeskolereformen?

Med fokus på holddeling, bedre læringsmuligheder for alle elever og et større samarbejde på tværs, har mulighederne i frikommuneforsøget med fleksibel skolestart skabt et solidt grundlag for fremtidens skole.

»Lærerne og pædagogerne åbner sig mod hinanden i nye teams, bruger hinandens kompetencer og ser børnegrupperne som en helhed fremfor de lukkede klassemiljøer. Den komplekse struktur har dog ikke været gnidningsløs. Det har været svært – og er det stadig. Det kræver nytænkning af læringsformerne. En lærer kan jo ikke starte forfra i alfabetet, fordi der kommer et nyt rul elever til basisgruppen. Men lærerne og pædagogerne har virkelig levet sig ind i det og fundet hinanden i de nye teams. Så vi har allerede taget nogle vigtige skridt mod visionerne i reformen«, slutter Erling Pedersen.





NYE VEJE
TIL VÆKST
I VIBORG



Viborg Kommune søgte om at blive frikommune for at opnå tre mål:

- Nye veje til vækst
- Styrket medborgerskab
- Øget rum for politisk ledelse

For at skabe nye veje til vækst har Viborg Kommune blandt andet en række frikommuneforsøg inden for fysisk planlægning. Forsøgene skaber grundlag for vækst i såvel store som små bysamfund, og de muliggør en mere effektiv og smidig sagsbehandling.

» **Vores status som frikommune giver en række friheder i forhold til planlægning af detailhandel uden for bymidten. Samtidig skal vi balancere denne frihed over for, at vi naturligvis stadig ønsker gode betingelser for handelslivet i bymidten, siger Søren Pape Poulsen, borgmester i Viborg Kommune.**

Detailhandel

Når en erhvervsdrivende vil etablere en ny butik, regulerer planloven stramt, om det overhovedet er muligt. For at kunne være mere fleksibel over for erhvervslivet har Viborg Kommune fået godkendt en række frikommuneforsøg. Forsøgene betyder, at Byrådet får frihed til at tage ansvar for detailhandelsplanlægningen. Viborg Byråd bliver så at sige „herre i eget hus“.

Det betyder, at Byrådet i højere grad kan bestemme, hvor de vil tillade, at de nye butikker skal ligge, og derfor har langt større mulighed for at sikre lokal og afbalanceret vækst.

Konkret muliggør forsøgene:

- **Udvidelse af aflastningscenter i Viborg (Case 1)**
Byrådet kan udvide afgrænsningen og udbygge det nuværende aflastningscenter. Ifølge planloven er det kun landets største byer, der har denne mulighed.
- **Planlægning for udvalgsvarerbutikker over 2.000 m²**
Byrådet kan planlægge, så der også i Viborg by kan etableres store udvalgsvarerbutikker – det er ellers kun en mulighed for byer med mere end 40.000 indbyggere.
- **Planlægning for bydelscentre over 5.000 m²**
Byrådet kan sammenlægge nuværende bydele til større bydele med et større bydelscenter, så Byrådet kan udbygge den lokale detailhandel, hvor det er mest hensigtsmæssigt i forhold til bl.a. trafikale forhold og kollektiv trafik. En mulighed, som kun byer med over 40.000 indbyggere har.
- **Udvidelse af butiksområdet Viborg bymidte ud over den statistiske afgrænsning**
Byrådet kan udvide bymidten med et større omdannelsesområde, så der i højere grad kan skabes et levende bymiljø med plads til detailhandel.

CASE 1

Udvidelse af aflastningscenter og udvalgsvarerbutikker over 2000 m²

Viborg Byråd besluttede som frikommuneforsøg at udvide aflastningscenteret ved Holstebrovej i Viborg med 20.000 m² butikker.

For at sikre Viborgs levende bymidte, besluttede Byrådet, at udvidelsen kun skal omfatte udvalgsvarerbutikker over 2.000 m², og at halvdelen af butikkerne kun må forhandle store udvalgsvarer som fx køkkener, møbler, hvidevarer og tæpper. Denne type butikker kan nemlig ikke placeres i bymidten, uden at det går ud over det historiske bymiljø.

Med beslutningen giver Viborg Byråd mulighed for en hensigtsmæssig og tidssvarende detailhandelsstruktur.

Der er ikke kommet indsigelser fra nabokommunerne – men flere kommuner har bemærket, at de ville ønske, at de havde samme mulighed!



Effektiv og smidig sagsbehandling

Viborg Kommune har en række frikommuneforsøg, der forenkler reglerne ved fysisk planlægning. Forsøgene giver mulighed for hurtigere svar til ansøgere, og kommunen skal bruge færre ressourcer på sagsbehandling, uden at det går ud over borgerinddragelsen eller indholdet i planlægningen.

Og selv om det går hurtigere, bliver borgerne stadig hørt!

Konkret omfatter forsøgene:

- **Mindre ændringer af lokalplaner**

Viborg Byråd kan ved mindre ændringer af en lokalplan vedtage et tillæg, som kun skal i fire ugers offentlig høring eller til naboorientering i mindst 14 dage. Det gør det hurtigere at ændre lokalplaner og opdatere plangrundlaget – og dermed imødekomme konkrete projekter fra borgere og erhvervsliv. Forsøget sparer desuden ressourcer i forvaltningen. Konkret har Byrådet bl.a. udnyttet de nye regler, så en parcelhusgrund kunne udvides, og så stueetager i midtbyen kunne omdannes fra butik til bolig.

- **Byzonetilladelser (Case 2)**

Byrådet kan – i stedet for at vedtage en lokalplan – give en byzonetilladelse til et konkret projekt for en enkelt ejendom, hvis lokalplanlægningen i højere grad har karakter af udvidet byggesagsbehandling end reel planlægning. Det kræver kun 14 dages høring og gør, at Byrådet kan tillade konkrete projekter væsentligt hurtigere, end hvis der skal vedtages en lokalplan.

- **Generelle dispensationer fra lokalplaner**

Byrådet kan give generelle dispensationer fra lokalplaner, så dispensationen fx kan gælde for et helt lokalplanområde. Det giver væsentlig mindre sagsbehandling og lige muligheder for borgerne i et planområde.

- **Overførsel fra landzone til byzone uden lokalplan**

Byrådet kan overføre områder i mindre bysamfund fra landzone til byzone uden lokalplanlægning. Byrådet kan nu tillade et nyt parcelhus eller en mindre virksomhed lige uden for byzonegrænsen uden en ny lokalplan. Forsøget sparer tid for ansøgeren og ressourcer for forvaltningen – og giver bedre udviklingsmuligheder i de mindre bysamfund.



CASE 2

Byzonetilladelse Vesterbrogade 14-16, Viborg

En bygherre ønskede at bygge en lokalplanpligtig dagligvarebutik i Viborg bymidte. Typisk ville lokalplanlægningen tage mindst 9 måneder, hvor bygherren må vente, og hvor der ville være en tom bygning i bymidten.

For at minimere ventetiden sendte kommunen projektet i høring i 14 dage. Herefter meddelte kommunen byzonetilladelsen. Og efter 4 ugers klagefrist fik bygherren sin byggetilladelse. Alt i alt en væsentligt hurtigere sagsbehandling – og en tilfreds bygherre:

»Hos Innovater A/S har vi haft fornøjelsen af at arbejde sammen med Viborg Kommune i forbindelse med vores ønske om etablering af en ny dagligvarebutik i Viborg midtby. Kommunen valgte at give en byzonetilladelse i stedet for at vedtage en lokalplan, og vi har oplevet hele processen omkring denne byzonetilladelse som værende meget smidig og naturligvis væsentligt hurtigere, hvilket har været

essentielt i forhold til vores planlægning. Det faktum, at planlægning og byggesagsbehandling bliver set i en større sammenhæng, og derved inddrager flere personer fra starten, har sikret os en rigtig god samlet sagsbehandling og samtidig en større sikkerhed i projektet«, fortæller Michael Kühn Thomsen, udviklingschef, Innovater.

I stedet for en lokalplan fik naboerne det konkrete projekt i høring. På den måde kunne borgerne bedre forholde sig til, hvad der reelt blev givet tilladelse til, og kommunen kunne i højere grad efterkomme naboernes bemærkninger, end hvis der havde været tale om en lokalplan. Der blev bl.a. stillet detaljerede krav om trafikafviklingen i byzonetilladelsen.

Forsøget gav således mulighed for hurtigere sagsbehandling, og det skaber grundlag for øget vækst, mindre sagsbehandling og mere præcis og forståelig kommunikation mellem kommunen og borgerne.



GODE RESULTATER MED SAMMENLÆGNING AF SKOLEDISTRIKTER

I Gentofte Kommune har et frikommuneforsøg med at samle 11 skoledistrikter til to været en succes. Flere forældre får deres ønske opfyldt, og kapaciteten udnyttes bedre, viser en evaluering af forsøget, der begyndte med indskrivning fra 1. januar 2013. I det kommende skoleår fortsætter forsøget nu kun med ét skoledistrikt.

Gentofte Kommune er ambitionsniveauet på skoleområdet højt, og der søges vedvarende efter at give hvert enkelt barn og ung de bedste udviklingsmuligheder. Samtidig har man over en årrække oplevet, at antallet af børn, der søger kommunens folkeskoler, stiger.

Det har presset kapaciteten og gjort det nødvendigt at udnytte den eksisterende kapacitet på nye og mere effektive måder.

Skoledistriktsinddeling er en teknisk fordeling i forhold til kapacitet, der skal sikre, at man ikke overstiger den klassekvotient, der er vedtaget. Skoledistrikter er vejledende og kan ændres, når der er pres på kapaciteten. Derfor er det fejlagtigt, når forældre tror, at begrebet „skoledistrikt“ giver vished for, hvor deres barn skal gå i skole.

Før sammenlægningen af de 11 distrikter til to distrikter, har Gentofte Kommune justeret distriktsgrænserne flere gange årligt for at holde klassekvotienten inden for den politisk vedtagne grænse og rumme antallet af klasser på de enkelte skolars klassetrin.

For tilflyttende eller kommende forældre og skolebørn har det betydet, at barnet ikke har tilhørt det skoledistrikt, forældre og barn har troet. Det har medført frustration og usikkerhed blandt forældrene. Samtidig har det betydet, at forældrene ikke har orienteret sig blandt de andre skoler i kommunen, når de skulle indskrive deres barn i skolen - fordi de har troet sig sikker på en plads på den skole, de boede tæt på.

Større valgfrihed for forældre

Med samling af 11 skoledistrikter til to skoledistrikter – et østligt distrikt og et vestligt distrikt – har Gentofte Kommune ønsket at give forældrene en mere reel forventning om, hvilken skole de kan forvente, barnet kommer til at gå i, samt en større valgfrihed. Sammenlægningen af skoledistrikterne giver en fleksibilitet, som betyder, at flere forældre kan få opfyldt deres ønske om plads på bestemte skoler, og skolernes kapacitet udnyttes bedre ved at samle børn i hele klasser.

Som en del af frikommuneforsøget har Kommunalbestyrelsen vedtaget en ny styrelsesvedtægt for Gentofte Kommunes folkeskolevæsen. Heri er optagelses-/fordelingskriterierne for skoleindskrivning under forsøget fastlagt:

Alle forældre, der søger om plads til deres barn, kan prioritere tre skoler for at sikre, at der er taget stilling til alternativer, hvis der er flere børn, der ønsker en specifik skole, end der er plads til.

Når børnene tildeles en plads på en skole, tages der udgangspunkt i tre grundlæggende kriterier:

1. Søskendegaranti
2. Forældrenes prioritering
3. Nærhedsprincip

Alle fire mål nået

Forsøget er evalueret i forhold til fire mål, der blev opsat i forbindelse med ansøgningen om frikommuneforsøget.

Alt i alt er målene nået i større eller mindre grad. Der er dog stadig ulemper ved at have to store distrikter, både i forhold til kapacitet og fordeling, primært for de familier, der bor tæt på distriktsgrænsen. Derfor, og grundet de gode resultater med to distrikter, valgte Kommunalbestyrelsen i Gentofte Kommune at fortsætte frikommuneforsøget og udvide dette, så der fra december 2013, og dermed ved indskrivningen til 0. klasse i 2014, er ét samlet skoledistrikt for alle 11 folkeskoler i Gentofte Kommune.

Ved at blive frigjort fra regler om skoledistrikter, har Gentofte Kommune kunnet håndtere presset på kapaciteten ved at udnytte den eksisterende kapacitet på nye og mere effektive måder. Endda uden, at det er gået ud over tilfredsheden hos borgerne. Tværtimod har man undgået den frustration og usikkerhed blandt forældrene, der typisk opstår i forbindelse med ændring af skoledistriktsgrænser.

Mål 1: „Det forventes, at oprettelsen af klasser kan optimeres, så antallet af elever i klassen når et rentabelt niveau for den enkelte skole.“

Konklusionen på det første mål er, at der er opnået rentable klassekvotienter både i Gentofte Kommune som helhed og på de enkelte skoler i forhold til de udgifter, der er forbundet med en klasse (primært det vejledende timetal). En klassekvotient over 21 elever per klasse er rentabel for den enkelte skole. Der er ved indskrivning til 0. klasse 2013 opnået en gennemsnitlig klassekvotient på 25,3 elever pr. klasse (24,5 elever ved skolestart), og ingen klasser startede med under 21 elever.

Mål 2: „Skoleindskrivningen kan gennemføres uden at foretage ændringer af distrikter, og der kan ved fordelingen af børn i større grad tages hensyn til længden af det enkelte barns skolevej, frem for om barnet er på den ene eller anden side af en streg på et kort.“

Lidt flere familier end forudset i prognosen søgte en af kommunens folkeskoler. Målet om ikke at skulle ændre på distriktsgrænserne umiddelbart før og under indskrivningen blev opnået. En analyse af indskrivningstallene viser, at hvis fordelingen skulle have været foretaget med udgangspunkt i de oprindelige 11 skoledistrikter, ville det efter al sandsynlighed have været nødvendigt at ændre skoledistrikterne for fem skoler.

Mål 3: „Det forventes, at en større procentdel af eleverne kan indskrives på den skole, de har prioriteret højest.“

Når den endelige fordeling af børn i to store distrikter sammenlignes med en fordeling af samme børn til de oprindelige 11 distrikter, kan det konkluderes, at 17 flere familier fik deres 1. prioritet opfyldt, som følge af sammenlægningen af distrikterne. Markant færre – 40 familier færre – fik en plads, de ikke havde prioriteret.

Mål 4: „Bedre økonomistyring på anlægsudgifter og mere stabil økonomi på den enkelte skole, da antallet af klasser og elever kan planlægges mere hensigtsmæssigt. Den nuværende kapacitet på de enkelte skoler kan udnyttes frem for at skulle udbygge skoler i større omfang.“

Målet er opnået, dels fordi fordelingen kunne gennemføres med høj tilfredshed uden at udbygge ekstraordinært, og dels fordi en planlagt udbygning af Gentofte Skole kunne udnyttes optimalt med fuld belægning i alle klasser.





FLERE ÆLDRE KLARER SIG MED REHABILITERENDE HJEMMEHJÆLP

Gladsaxe har succes med et frikommuneforsøg, der gør kommunens tværfaglige rehabiliteringsteam til eneleverandør af midlertidig hjemmehjælp. Forsøget har efter første år vist, at Gladsaxes rehabiliteringsteam gør en forskel.

Hvis borgerne ikke havde frit valg af leverandør, når det kom til midlertidig hjemmehjælp, og det dermed kun var kommunens rehabiliteringsteam, der leverede midlertidig hjemmehjælp, ville der så være færre borgere, der efterfølgende overgik til varig hjemmehjælp?

Social- og Sundhedsforvaltningen i Gladsaxe Kommune havde en formodning om, at svaret på ovenstående spørgsmål var positivt. Derfor søgte Gladsaxe Kommune Social- og Integrationsministeriet om lov til at gennemføre et frikommuneforsøg, der i forsøgsperioden gør Gladsaxe Kommune til eneleverandør af midlertidig hjemmehjælp.

Intensiv træning i dagligdagens gøremål

Formålet med forsøget er at undersøge, om flere borgere kan have glæde af en rehabiliterende indsats med henblik på at blive styrket til bedre at kunne klare dagligdagens gøremål.

Kommunen har oprettet et rehabiliterende team, der med en kort, målrettet, tværfaglig indsats skal støtte, guide, træne og vejlede borgeren til at genvinde sine tabte funktioner efter for eksempel en sygdomsperiode hjemme eller på hospitalet. Hjælpen skal ydes i kortest mulig tid og maksimalt seks måneder. Håbet var, at den rehabiliterende indsats ville medføre, at færre ældre efterfølgende overgår til varig hjemmehjælp, og flere vil være i stand til at klare sig selv igen.

Private tilkøb kan modarbejde rehabilitering

Gladsaxe Kommunes formodning om, at de private leverandører ikke i samme grad som den kommunale hjemmepleje arbejdede for at støtte borgerne i at blive selvhjulpne, skyldtes to faktorer.

For det første har de private leverandører – modsat den kommunale hjemmepleje – mulighed for at tilbyde tilkøbsydelser til deres kunder, altså borgerne. At tilkøbe for eksempel yderligere rengøringsydelser virker modsatrettet i forhold til at arbejde på at gøre borgerne selvhjulpne igen.

For det andet har de private leverandører ingen økonomiske incitamenter til at gøre borgeren fri af hjælpen. At gøre borgerne selvhjulpne eller tilbyde dem robotstøvsugere i stedet for deres hjælp harmonerer ikke med de private leverandørers ønske om at beholde arbejdsopgaven.

Forsøgets målgruppe

Forsøget omfatter alle borgere, som ikke tidligere har fået hjemmehjælp, som ansøger om hjælp i kommunen på grund af begyndende svækkelse eller efter en sygdomsperiode, enten i eget hjem eller på sygehus. Desuden omfatter forsøget borgere, der ansøger om mere hjælp, end de allerede har fået bevilget. Det betyder, at borgerne ikke bliver vurderet ud fra potentiale eller motivationsgrad, men alene ud fra deres henvendelse til kommunen. Kun borgere i terminale forløb og borgere med svær demens eller med svære demenslignende symptomer er ikke omfattet af forsøget.

Målgruppen for midlertidig hjælp i 2013 adskilte sig derfor fra målgruppen for midlertidig hjælp i 2012. I 2013 omfatter målgruppen også borgere, som i forvejen havde fast hjælp, men hvor borgeren, efter indlæggelse, ansøgte om mere hjælp, og hvor der var en chance for, at borgerens funktionsniveau kunne forbedres gennem en målrettet indsats. Det er en gruppe, Gladsaxe Kommune i 2012 i højere grad valgte at tildele varig hjælp ved henvendelsestidspunktet. I 2013 fik næsten dobbelt så mange borgere derfor midlertidig hjælp, som det var tilfældet i 2012.

Flere afsluttede forløb i 2013

Forsøget har kørt siden 1. januar 2013, og resultaterne af forsøgets første år viser en markant forskel på rehabiliteringsteamets resultater i 2013 sammenlignet med de private leverandørers resultater i 2012.

Der har vist sig at være forskel på de resultater, som er opnået i forløb med midlertidig hjælp til personlig pleje og i forløb med midlertidig hjælp til rengøring. Gladsaxe Kommune antager, at den enkelte borger i

højere grad er motiveret for at blive selvhjulpne med den personlige hygiejne, mens motivationen til at være selvhjulpne i forhold til rengøring er mindre.

I 2013 gennemførte 379 borgere et midlertidigt forløb. 288 modtog midlertidig rengøring. Ud af de 288 forløb med midlertidig rengøring lykkedes det i 2013 rehabiliteringsteamet at afslutte 57 % af dem.

Til sammenligning gennemførte 191 borgere i 2012 et midlertidigt forløb. 146 modtog midlertidig rengøring, hvoraf 23 borgere fik den leveret af private leverandører. Ud af de 23 forløb lykkedes det kun de private leverandører at afslutte 26 % af dem.

Opgørelsen indbefatter kun hjælp til rengøring, fordi de private leverandører i 2012 kun leverede midlertidig hjælp til rengøring og ikke til personlig hygiejne.

Arbejdet med hverdagsrehabilitering siden 2010

Også den kommunale hjemmepleje understøttede i 2012 flere borgere i at blive selvhjulpne i forhold til rengøring, end de private leverandører i samme år. Det er Gladsaxe Kommunes antagelse, at den succes, den kommunale hjemmepleje havde i 2012, skal findes i arbejdet med hverdagsrehabilitering, som har pågået i kommunen siden 2010. Den kommunale hjemmepleje understøttede 64 % af borgerne, som var visiteret til midlertidig rengøring i at blive selvhjulpne igen.

Gladsaxe Kommune antager, at baggrunden for at rehabiliteringsteamet i 2013 har en lidt mindre procentvis andel af borgere, som bliver selvhjulpne, end den kommunale hjemmepleje havde i 2012, er, at en langt større gruppe af borgere er inkluderet i målgruppen i 2013, og at deres funktionstilstand for nogens vedkommende har været ringere.

Forsøget forlænget et år

Gladsaxe Kommune har fået forsøget forlænget i et år. I 2014 vil Gladsaxe Kommune nærmere analysere de borgerforløb, hvor en borger både visiteres til personlig pleje og rengøring, men hvor borgeren, efter det midlertidige forløb kun lykkedes med at blive selvhjulpne i forhold til den personlige pleje. Analysen skal afdække, om der kan udpeges nærmere årsager til forskellen mellem succesraten i forhold til at blive selvhjulpne med personlig pleje og praktisk hjælp.

Resultaterne fra forsøgets første år viser på nuværende tidspunkt kun en spinkel tendens, og Gladsaxe Kommune skal derfor løbende analysere på de indsamlede resultater for nærmere at kunne pejle sig ind på fordele og ulemper ved de forskellige konstellationer på området.



BORGERE HJÆLPES UD AF ALKOHOLMISBRUG

Fredensborg Kommunes rusmiddelcenter har fået flere besøgende det seneste år. »Borgernes vej til os her er blevet væsentlig kortere«. Sådan siger rusmiddelkonsulent Morten Henriksen om den umiddelbare effekt af kommunens frikommuneforsøg på misbrugsområdet. »Samtidig kan vi se, at de alkoholafhængige borgere, vi hjælper til et behandlingstilbud, får det markant bedre både under og efter behandlingen«.

Forsøget har den mundrette titel: Ensartede regler for ambulans behandling for alkohol og stofmisbrug. Det har kørt siden november 2012, og det betyder i praksis, at Fredensborg Kommune nu skal visitere til alkoholbehandling i modsætning til tidligere, hvor borgerne selv skulle ud på markedet for alkoholbehandling og finde et egnet tilbud. En ikke særlig let opgave borgerens tilstand taget i betragtning og fordi, at ikke alle behandlingssteder er lige kvalificerede.

»Fordelen ved vores frikommuneforsøg er, at vi kan skruer et behandlingstilbud sammen, der er skræddersyet til borgerens konkrete behov. Og vi følger op både under og efter endt behandling. Det betyder også, at vi har en meget tæt kontakt med borgeren, fra de kommer her første gang, til vi er færdige med at følge op bagefter«, siger Morten Henriksen, og han fortæller en historie om en mandlig alkoholmisbruger i 50'erne, der havde prøvet

mange forskellige behandlingstilbud. Men det var først, da han blev visiteret via Rusmiddelcenter Fredensborg, at hans person og behov blev læst og vurderet korrekt. I dag har han lagt flasken på hylden.

Behandlingsplanen virker

Når en borger henvender sig på centret med et ønske om hjælp til at komme ud af et alkoholmisbrug, har Morten Henriksen og hans kollegaer 14 dage til, at der skal ligge en konkret behandlingsplan på bordet. Den bygger på samtaler, flere personlige møder og en såkaldt ASI-vurdering af borgeren, hvor det konkrete behov vurderes ud fra syv hovedparametre: Fysisk helbred, arbejdsmæssig trivsel, alkoholmisbrug, stofmisbrug, kriminalitet, social/familiemæssig trivsel og psykisk helbred. Derefter findes et egnet behandlingssted, og borgeren vil typisk være i behandlingen en uge efter. Behandlingsperioden er oftest mellem 3 og 12 måneder.

»Vi kan se, at vores behandlingsplaner virker. Når vi følger op og laver nye ASI-vurderinger allerede efter den første måned med behandling, kan vi se en markant forbedring. Det er måske ikke alle parametre, der går i den rigtige retning. Men det er heller ikke det vigtigste. Det vigtigste er, at der er forbedring på de parametre, der betyder noget for borgeren. Og det kan vi se, at der er«, siger Morten Henriksen.



Rusmiddelcenteret har gjort meget for at gøre læger, apoteker, psykiatriske afdelinger og andre opmærksomme på, at borgere i kommunen med alkoholmisbrug fremover skal visiteres via centret. Centrets åbningstider er også nævnt i den lokale avis.

Det er sundhedsmyndighedernes vurdering, at en kommune med Fredensborgs indbyggertal på godt 40.000 indbyggere har ca. 300 borgere, der har et alkoholmisbrug, som de ønsker at ændre på. Før forsøget havde kommunen ingen kontakt til de borgere, der selv søgte hjælp. Men sidste år havde rusmiddelcentret besøg af godt 50 personer, der alle fik en behandlingsplan i forhold til et alkoholmisbrug – og som var nye gæster i centret.

Morten Henriksen og hans kollegaer på rusmiddelcentret håber, at deres hjælp og succes bliver så velkendt i kommunen, at de med tiden får kontakt til endnu flere fra restgruppen af alkoholafhængige borgere, der har behov for hjælp – men som ikke søger den.

»Vi har en meget bedre indsigt i hvilke former for tilbud, der er på markedet, end borgeren nogensinde selv vil få. Ved at vælge det rette behandlingstilbud sikrer vi, at borgerens behov bliver mødt af kvalificerede folk med valide metoder, der følger anbefalingerne fra KL, Sundhedsstyrelsen og fra forskere på området. Det nytter jo ikke noget, at vi køber behandling hos en

leverandør, hvis tilbud ikke matcher borgerens behov. Det kunne jo være tilfældet før forsøget, hvor kommunen sådan set bare fik regningen stukket i hånden efter endt behandling«, siger Morten Henriksen.

Mere kvalitet for pengene

Dermed indikerer rusmiddelkonsulenten, at kommunen selvfølgelig også ender med at få mere kvalitet for pengene end før forsøget, og at ressourcerne på området derfor bliver brugt mere optimalt.

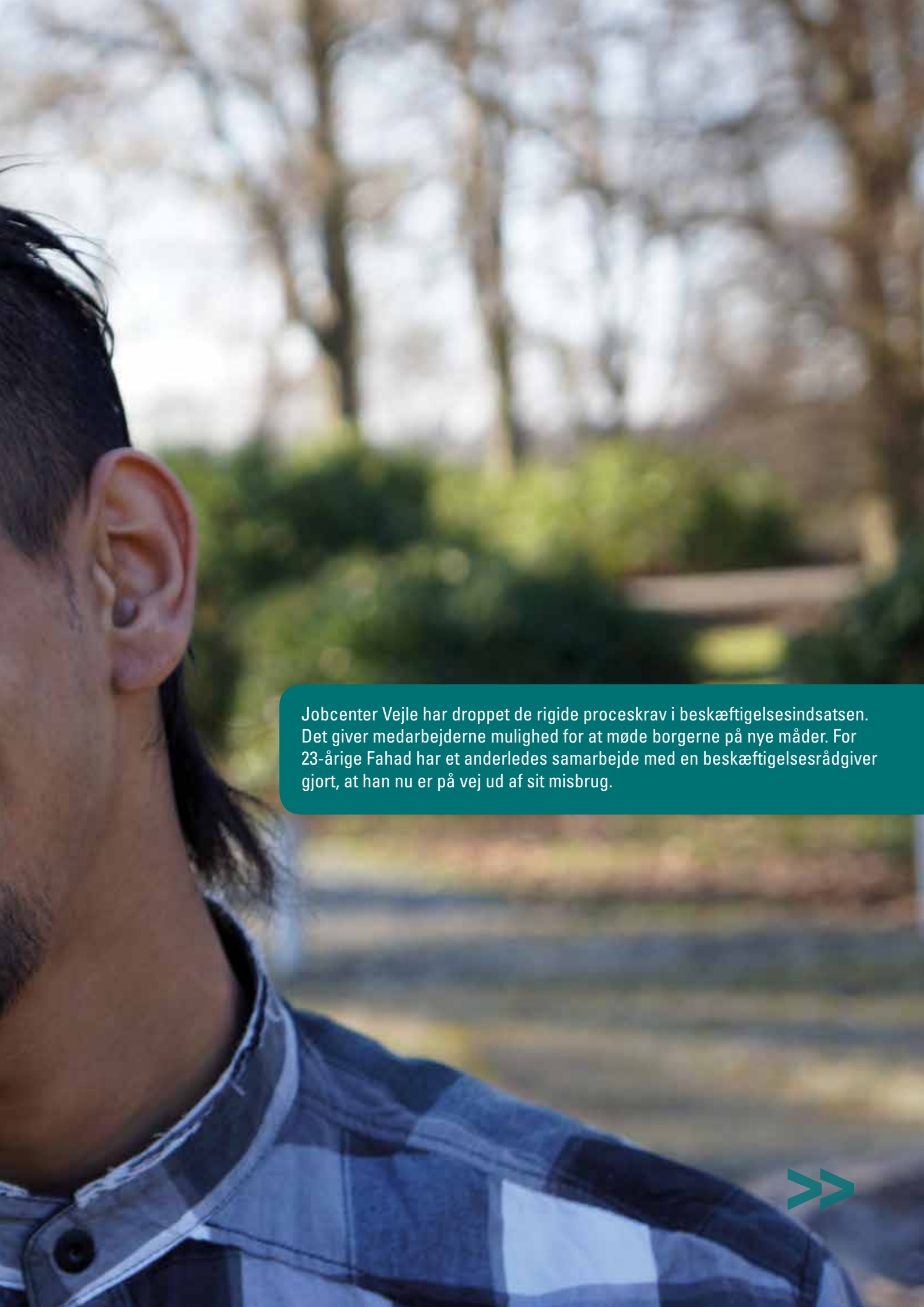
»Vores tætte kontakt til behandlingsstederne eller lægerne gør, at det bliver lettere at justere og korrigere behandlingen i tide – hvis det er nødvendigt. Det bliver også billigere for kommunen i længden«, siger Morten Henriksen med henvisning til, at en kort og effektiv behandlingsplan giver færre udgifter end en behandling, der bare trækker i langdrag.

Frikommuneforsøget kører indtil udgangen af 2015.

Udover Fredensborg Kommune har Gladsaxe og Gentofte kommuner igangsat tilsvarende forsøg på misbrugsområdet.



FUCK DET
MØDE
– FOR DET
HJALP IKKE



Jobcenter Vejle har droppet de rigide proceskrav i beskæftigelsesindsatsen. Det giver medarbejderne mulighed for at møde borgerne på nye måder. For 23-årige Fahad har et anderledes samarbejde med en beskæftigelsesrådgiver gjort, at han nu er på vej ud af sit misbrug.



Forårssolen skinner i hans sorte hår. Trimmet i siden og stritter på toppen. De hvide tænder kommer let til syne, når han slår over i grin. Det gør han tit. Udover de otte kg, han har taget på, siger han også mere, end han plejer. Foran ham ligger en pakke Prince. Han vil egentlig gerne holde op, men han kan ikke lige nu. Et langt forhold til hårdere stoffer end tobak er ved at ende. Han har ikke rørt stoffer i halvanden måned.

»Det er super godt, Fahad«, siger Kamilla.

De har ikke set hinanden, siden Fahad besluttede, at han ville ud af sit misbrug. Nu var han klar. Kamilla vidste godt, at han var i et heftigt misbrug. Det fortalte han hende efter en træning i fitnesscentret.

Fitness og Facebook

Kamilla er beskæftigelsesrådgiver i Jobcenter Vejle. 23-årige Fahad har været en fast del af Kamillas sagsstamme i to år. Han er en blandt 50 andre borgere.

Siden Vejle Kommune blev frikommune, har beskæftigelsesrådgiverne på Jobcentret haft mulighed for at tilrettelægge et mere individuelt og fleksibelt kontaktføreløb, der tager udgangspunkt i den enkelte borgers behov. Det betyder, at Kamilla og Jobcentrets andre beskæftigelsesrådgivere ikke nødvendigvis skal sidde på deres kontorer og have samtaler med borgerne præcis hver 3. måned. I stedet for har de kontakt med borgeren, når det giver mening.

Samtalerne foregår ikke nødvendigvis i Jobcentret, men over Facebook, via cafékort, på gåture, mens de spiser pizza sammen og under fællestørelse i fitnesscentret. De muligheder har Kamilla brugt sammen med Fahad. Også selv om Fahad i starten grinede af, at han skulle ned i fitnesscentret og træne med sin beskæftigelsesrådgiver.

»Jeg tænkte, hvad skal jeg? Hun vil have, at jeg møder op og træner. Det grinede jeg af. Men det hjalp faktisk. Vi fandt ud af noget om hinanden. Du får lidt af mig, og jeg får lidt af dig«, fortæller han til Kamilla.

Efter at have været rækken af maskiner igennem slutter de altid træningen af med en proteindrik og en snak i centrets sofaer. Det er her, der er skabt en god kontakt mellem de to.

I en lang periode var det en fast del af deres kontakt at træne to gange ugentligt. Det var blandt andet i sådan en situation, at Kamilla fandt ud af, at stofmisbruget fyldte alt i Fahads liv. Han var ikke klar til at tænke uddannelse. Misbruget skulle væk.

Det hjælper ikke at sidde i et møde i ti minutter

Fahad er ikke født i Danmark. Han kom hertil fra Irak, da han var 12 år. Det kan høres på sproget. Men selv om alle ordene til Kamilla ikke bliver sagt sammenhængende, bliver de alligevel fortalt. Der er ikke meget, Kamilla ikke får at vide.

»Jeg troede ikke, at det blev sådan. At vi lærte hinanden at kende, og at jeg fortalte dig om, hvad jeg har lavet. Jeg plejer ikke at fortælle nogen, hvad min historie er. Det gør jeg ikke. Men du fik mig til det. Du prøver at komme tættere på mig og forstå, hvad jeg mener. Det betyder noget«, siger Fahad.

Fahad gik ud af skolen i 7. klasse. Dengang boede han på børnehjem. I dag er han på kontanthjælp, det har han været, siden han blev 18 år. Derfor har han oplevet Jobcentret inden frikommune. Det er anderledes nu.

»Jeg havde en sagsbehandler før dig, som jeg skulle møde i Jobcentret. Når jeg gik ud, tænkte jeg, fuck det møde, for det hjalp ikke at sidde der i ti minutter.«

Lige nu er al fokus på at holde op med misbruget. Det er første skridt på vejen mod at komme i uddannelse.

»Jeg tænker, at jeg gerne vil på søfartsskole. Ud på en båd. Det bliver svært, men jeg er nødt til at kæmpe. Det er min kamp. Det er det.«

Udtalelser fra beskæftigelsesrådgiver Kamilla Bidstrup Knudsen:

» Der ligger ikke en færdig skabelon på hver borger, som siger, hvordan kontaktføreløbet skal være for at få en succes ud af det. Det er noget, som bliver formet undervejs.

» Relationen mellem borger og beskæftigelsesrådgiver styrkes med en individuel tilgang. Det åbner muligheden for, at borgeren tør noget mere i samarbejdet med Jobcentret frem for at opponere mod Jobcentret.

» Vi får en mere ligeværdig samtale mellem borger og beskæftigelsesrådgiver, når vi møder borgeren uden for Jobcentret. Det bliver en samtale fra menneske til menneske og ikke beskæftigelsesrådgiver til borger.



Frikommunen har givet Kamilla (tv) og de øvrige beskæftigelsesrådgivere i Jobcenter Vejle mulighed for at møde borgerne på nye måder.

FAKTA

Der er iværksat 18 frikommuneforsøg på beskæftigelsesområdet i Vejle Kommune. De omfatter stort set alle borgere – forsikrede ledige, kontanthjælpsmodtagere, sygedagpengemodtagere, revalidender, fleksjobbere og borgere på integrationsområdet.

Det overordnede formål med forsøgene er at få flere borgere i job eller uddannelse på kortere tid.

Det gør vi ved:

- At have fokus på resultater frem for på værktøjer og tidsfrister.
- At sætte borgeren i centrum for beskæftigelsesindsatsen.
- At flytte ressourcer fra administration til borgerkontakt.

Før frikommunen var kontakten med borgerne reguleret af stramme regler for, at der skulle finde en samtale sted hver tredje måned, hvor den ledige som udgangspunkt skulle møde personligt op.

Samtidig var der regler for, hvornår en borger skulle i tilbud – og hvor længe og hvornår næste tilbud skulle gives.

I frikommunen er autopiloten slået fra. Nu samtaler vi, når det giver mening. Antallet af samtaler varierer afhængig af den enkeltes behov. Samtidig tager vi udgangspunkt i, hvad der bringer den enkelte borger tættere på job eller uddannelse, når vi iværksætter et tilbud.



HOLDDANNELSE – ALDERSINTEGRERET UNDERVISNING I INDSKOLINGEN

forbindelse med frikommuneforsøgene er der i Fredericia Kommune en række udviklingsprojekter i gang med fokus på forskellige pædagogiske holddannelsesformer – blandt andet har aldersintegreret undervisning (AI) i indskolingens 0.-2. klasse været praktiseret på flere matrikler siden 1. august 2013. Erfaringerne er opsamlet via observationer, fokusgruppeinterviews med storteamet omkring AI-klasserne og forældre samt drøftelser med ledelsen.

Årsagerne til, at man som kommune ønskede at gå i gang med at afprøve netop denne form for organisering af undervisninger, skal søges i, at man fra skolernes side ønskede at optimere elevernes læring – samtidig med, at der kunne sættes fokus på gode inklusionsprocesser. Desuden ønskede man at kvalificere lærernes teamsamarbejde, så det i højere grad tog afsæt i det didaktiske

arbejde – og dermed på elevernes læreprocesser. Undervisningen organiseres på de fleste matrikler sådan, at børnene går i en fast „AI-klasse“, der er sammensat af elever fra de 3 årgange. Her foregår undervisningen i tværfaglige temaer, der knytter an til Fælles Mål. Undervisningen i dansk og matematik foregår på specifikke kompetencehold, hvor eleverne mødes med en pædagogisk/didaktisk tilgang, der matcher den enkelte elevs faglige kompetenceniveau.

Der er derfor skabt en tydelig og klar struktur for dagen i AI-klasserne. Strukturen hjælper eleverne med at få overblik og „styr“ på skoledagen. En plan for en uge med AI-undervisning ser således ud:

- Børnene møder hver morgen ind i AI-klassen sammen med deres AI-lærer og pædagog. De voksne møder ind lidt før børnene for at tage imod dem.

- Herefter går alle (AI-klassevis) til morgensamling, hvor der synges, danses, læses højt, fortælles historier etc. i det store fællesskab. Børnene følges klassevis og i deres makkerpar til morgensangen.
- Efter morgensangen går eleverne de næste to lektioner ud på de kompetencebaserede faghold, hvor de er indtil 10-pausen.
- Efter frikvarteret har eleverne værkstedstimer – AI-timer, hvor aktiviteterne er tilrettelagt i forskellige tværfaglige emner/værksteder ud fra årsplanen. Alle AI-klasser arbejder med de samme overordnede temaer, så der sikres et ensartet indskolingsforløb for alle børn.

Det, at eleverne går i klasser på tværs af årgange, ser tydeligvis ud til at højne elevernes lyst og evne til at lære, fordi de lærer af hinanden; de små kigger de store over skulderen og lærer dem „kunsten“ af. Samtidig bliver de ældste børn også mere bevidste om deres egne læreprocesser, fordi de indgår i nære faglige og sociale samarbejdsrelationer med de yngre elever.

Det pædagogiske arbejde tager som en helt afgørende forudsætning afsæt i et helhedsorienteret syn på det enkelte barn. Det betyder, at den enkelte elev får mulighed for at udvikle sig i et naturligt tempo – i de ryk, som kognitive læreprocesser netop foregår i. Dette skaber tydeligvis også gode vilkår for inklusionen af elever med behov for særligt tilrettelagte læringsforløb, fordi der er skabt legitimitet i klasserummet til, at alle børn (af gode grunde) ikke er lige gode til det hele – men alle børn er gode til „noget“.

AI-ordningen tager desuden afsæt i, at det er indholdet i forhold til planlægningen af elevernes læreprocesser, der styrer strukturen i det pædagogiske arbejde – og ikke omvendt. Organiseringen af de pædagogiske forløb planlægges derfor nøje i et tæt teamsamarbejde mellem klassepædagogerne (fokus på klassens sociale liv og trivsel) og lærerne (fokus på det faglige/didaktiske).

Lærer at tage ansvar

Som noget helt centralt er der på i AI-ordningen indført, at eleverne lige fra den tidlige skolestart lærer at tage ansvar for – og at hjælpe hinanden i makkerpar. Eleverne sættes parvis sammen fra start, hvor de største børn er „guide/hjælper“ for de mindre. Fra begyndelsen lærer

eleverne også at indgå i forskellige gruppemæssige sammensætninger, der på den lange bane ruste dem til at begribe fællesskabets muligheder og styrken ved ikke at være alene. Denne ordning synes mærkbart at have nedbragt de daglige smådrillerier og større mobberier, ligesom elevernes trivsel synes at være blevet bedre, fordi alle kender alle. Erfaringerne med makkerpar har også vist sig positive på anden vis. Lærerne troede på forhånd, at det var „rigtigt“ at lade de mest resursetærke elever (i forhold til at have overblik og „styr på tingene“) være hjælper/guide for de mindre resursetærke. Efter at have fokuseret på dette i en periode blev storteamet omkring klassen dog bevidste om, at det havde en endog meget positiv effekt på de mindre resursetærke elever at få opgaven som hjælper/guide for en kammerat. Ved at være den, som fik opgaven at være „in charge“ her, hjalp det netop de mindre resursetærke børn til selv at blive mere struktureret og fokuseret. I det hele taget har der været fokuseret meget på arbejde med „altruismebegrebet“ – begrebet, der tager afsæt i at se og forstå fællesskabets styrker og at være uselvisk i forhold til andre.

Rustet til fremtiden

Et andet område, som AI-ordningen forsøger at tage højde for, er at forberede eleverne til fremtidens samfund. Vi ved ikke, hvad eleverne skal uddannes til, så storteamene omkring AI-ordningen forsøger at give „tidløse færdigheder“ ved at stille skarpt på elevernes kundskaber, sprog, evnen til problemløsning og evnen til at indhente viden – samt evnen til at tage initiativ (netværke). Alle ingredienser, der ruste eleverne som „The 21st Century Learner“.

Samarbejdet mellem lærerne og klassepædagogerne i storteamet omkring AI-klasserne har afgørende betydning for, hvor godt det pædagogiske arbejde lykkes. Det kræver indsigt i – og respekt for hinandens fagligheder. Fælles beslutninger og holdninger skal efterleves – og udleves i forhold til børnene, der til gengæld møder voksne, som er klare og tydelige i forhold til retorik, pædagogisk tilgang, værdisæt – og nok så væsentligt – i forhold til deres børne- og læringssyn.

I Fredericia Kommune arbejdes der derfor fremadrettet på at videreudvikle den aldersintegrerede organisering, så den også rækker ind i de ældste klassetrin.

FRA AFSLAG TIL AT SE NYE MULIGHEDER I ORGANISATIONEN

Odsherred Kommune havde som vision med frikommuneforsøgene at sikre alle unge i Odsherred Kommune uddannelse. I Odsherred har mere end 25 % af en ungdomsårgang ikke gennemført en ungdomsuddannelse ti år efter, de har forladt folkeskolen. Det er en af landets laveste andele af unge, som gennemfører en ungdomsuddannelse, og vi har som supplement til det en gevaldig udfordring med det generelle uddannelsesniveau i befolkningen.

»Frikommuneforsøget skulle bl.a. give Odsherred Kommune en unik mulighed for at tænke skole-, uddannelses- og beskæftigelsesområdet på nye måder. Der skulle skabes rum for at afprøve nye strukturer og organisationsformer, undervise på andre måder og skabe fundamentet for en øget ansvarstagen og et øget samarbejde i lokalsamfundet omkring børne-, skole- og uddannelsesinstitutionerne«, siger borgmester Thomas Adelskov.

Odsherred Kommune ville med frikommuneforsøget på unge- og uddannelsesområdet skabe større sammenhæng mellem daginstitution, skole- og uddannelsessystem, sørge for en hurtig og effektiv opfølgning på unge, der falder fra i uddannelsessystemet eller fra praktikpladser samt sikre, at unge på overførselsindkomst kommer tilbage i uddannelse eller får et job med fremtidsmuligheder.

»På arbejdsmarkedsområdet lå ungdomsarbejdsløsheden i Odsherred over gennemsnittet, specielt blandt unge uddannede mænd«, siger borgmester Thomas Adelskov.

Odsherred Kommune ønskede med frikommuneforsøget at vende denne udvikling.

Problemerne forsvinder ikke med et afslag på en ansøgning

Odsherred Kommune havde indenfor unge- og uddannelsesområdet 16 forskellige forsøg, som blev sendt af sted til Indenrigs- og Økonomiministeriet. Seks af forsøgene blev imødekommet.

»De forslag, som var de mest kontroversielle, og de, som Odsherred Kommune havde størst forventning til at give positiv effekt på de daværende udfordringer, fik vi desværre afslag på«, siger direktør Gitte Løvgren.

Problemerne forsvandt ikke med afslagene. Men arbejdet med at identificere indsatsområder til frikommuneordningen havde sat gang i en udvikling blandt ledere og medarbejdere.

»Nu skulle der findes kreative løsninger. Hvis vi ikke kunne få direkte hjemmel i lovgivningen, så måtte/ skulle der findes andre løsninger. Og medarbejderne var opsatte på at finde alternative løsninger«, siger direktør Gitte Løvgren.



Om frikommuneforsøgene

Odsherred Kommune ansøgte om i alt 22 projekter under fire forskellige temaer:

- Tema 1: Partnerskaber for udvikling af turisme
 - Tema 2: Trafik til tiden, tid til trafik
 - Tema 3: Medborgerskab på ældreområdet
 - Tema 4: Ungeindsats – uddannelse til udvikling
- Odsherred Kommune har fået godkendt 10 små projekter ud af 22.
-

Alternative løsninger på problemerne

Der blev nu sat fokus på, hvordan Odsherred Kommune indenfor eksisterende lovgivning kunne iværksætte indsatser, som kunne nå de samme mål som de forsøg, der fik afslag. Og der blev fundet alternative løsninger.

To af de helt centrale forsøg var initiativerne: „Særligt ungdomsskoleforløb med fokus på sociale kompetencer og selvværd“ og „Uddannelsespligt til det 13. skoleår“. Med disse initiativer ønskede Odsherred Kommune henholdsvis at følge op på tilbagemeldinger fra ungdomsudannelserne, som efterlyste udvikling af nøglekompetencer hos frafaldstruede unge og lukke de smuthuller, der er i „Bekendtgørelse om pligt til uddannelse, beskæftigelse eller anden aktivitet for 15-17 årige“, der gør det muligt at undgå at påbegynde en uddannelse i dette aldersinterval. Ansøgningen om begge disse forsøg blev ikke imødekommet.



Etablering af en Ungeenhed

Som konsekvens af det arbejde, der blev iværksat, blev det foreslået, at der skulle etableres en Ungeenhed. Ungeenheden er et kommunalt tilbud, som henvender sig til unge mellem 15 - 22 år i Odsherred Kommune, der ikke er uddannelsesparate, eller som har behov for støtte til fastholdelse i en ungdomsuddannelse.

Ungeenheden er et tværgående team, der har et bredt kendskab til at finde støttemuligheder til unge, der har specielle vanskeligheder.

Ungeenheden har opbygget kompetencer indenfor bl.a. de områder, der blev givet afslag på forsøgene med og kan gennem et nyudviklet „kompetenceforløb“ klæde de unge på i forhold til de efterlyste nøglekompetencer og kan gennem en tæt opfølgning på individniveau sikre, at alle unge opfylder uddannelsesbekendtgørelsen på en så hensigtsmæssig måde som muligt. Afslaget på ansøgningen om forsøgene har således ført til en både bredere og mere velfunderet indsats, end forsøgene ville have givet.

På unge og uddannelsesområdet var ansøgningen om konkretet frikommuneforsøg ikke en umiddelbar succes. Processen med at identificere indsatsområderne og de konkrete frikommuneforsøg samt arbejdet efterfølgende har medført, at Odsherred Kommune nu bedre kan tackle de udfordringer, der er indenfor unge- og uddannelsesområdet.

»Vi fik ikke redskaberne med frikommuneforsøgene til at gå den lige vej til at håndtere de udfordringer, der er for få unge, der tager en ungdomsuddannelse og for høj ungdomsarbejdsløshed – men med omveje fandt vi gode alternativer«, siger borgmester Thomas Adelskov.



FRA REGLER TIL RESULTATER



I Vesthimmerlands Kommune står vi overfor en række udfordringer, der bunder i geografi, demografi og eksterne faktorer, som vi som kommune skal håndtere på den bedst mulige måde – og gerne ved at tænke lidt „ud af boksen“.



At være frikommune har gjort det lettere at gøre tingene lidt anderledes og springe ud af de gængse rammer og prøve, hvordan forholdene ellers kunne skrues sammen. Det har derfor været en positiv oplevelse for Vesthimmerlands Kommune at være en del af ordningen, hvor vi har haft mulighed for at indføre nye tiltag. Vi har igangsat flere forsøg, men vil her gerne fremhæve to, hvor vi især har arbejdet med at ændre fokus fra regler til resultater – til gavn for borgeren.

Et nyt kontaktforsøg for sygedagpengemodtagere

Vi mente, at vi som frikommune kunne gøre en forskel i forhold til indsatsen for sygemeldte borgere – særligt de borgere, der vurderes at have en høj risiko for at få et langvarigt sygdomsforløb. Det var vores ønske at flytte fokus fra de lovmæssige proceskrav til at levere en beskæftigelsesrettet indsats, som tager udgangspunkt i borgernes individuelle behov. Vi forventer, at vi på den måde skaber bedre resultater og bringer borgerne hurtigere tilbage til arbejdsmarkedet.

Vi har derfor som forsøg tilbudt et fleksibelt og individuelt kontaktforsøg for sygedagpengemodtagere. Forsøget betyder, at Jobcentret i samarbejde med borgeren fastlægger hvordan og hvor ofte, vi følger op – ud fra borgerens sygdom, behandling og tilknytning til arbejdsmarkedet. I de perioder, hvor borgeren modtager behandling på hospitalet, kan vi holde færre møder, mens der er hyppigere møder i andre perioder.

» Det er nemmere at tage individuelle hensyn til borgerens individuelle situation.

Citat fra medarbejder

Borgerne er glade for det nye tiltag, hvor sagsbehandlerne i højere grad ses som en samarbejdspartner. Borgerne har også givet udtryk for, at forløbene giver mere mening for dem, da de ikke længere skal møde op til samtaler, bare fordi de skal, men fordi der rent faktisk er et behov.

Også medarbejderne oplever, at der er sket en „kæmpe omvæltning i positiv retning“. Tilfredsheden bunder i en oplevelse af, at der er frigjort ressourcer samtidig

med, at arbejdet opleves som mere meningsfuldt. Dette er blandt andet, fordi medarbejderne ikke længere skal bruge tid på at „krølle tæer“ over opgaver, som de ikke bryder sig om, fordi de ikke giver mening – eksempelvis at skulle indkalde en borger til en samtale, selvom de ved, at denne er i et energikrævende behandlingsforløb. Initiativerne har støttet op om den indsats, som i øvrigt har foregået på sygedagpengeområdet, som har betydet, at især de lange sygedagpengesager er faldet betydeligt.

Forebyggende hjemmebesøg

Også på ældreområdet så vi en mulighed for at ændre fokus fra de lovmæssige krav til at målrette indsatsen hos dem, der virkelig havde behov. Dette forsøg havde til formål at skabe plads til at kunne foretage forebyggende hjemmebesøg hos de udsatte ældre over 65 år. Før forsøget skulle vi tilbyde besøg til alle ældre over 75 – uanset om de reelt har behov eller ej. Her har vi siden 1. januar 2012 kunnet koncentrere vores ressourcer ved, at velfungerende ældre i stedet for hjemmebesøget inviteres til fire årlige foredrag om sundhed, så de oplyses om deres muligheder.

De frivillige ressourcer bruges nu til at imødekomme ældre borgere, der udskrives fra sygehuset og enten er socialt udsatte, ikke ønsker hjælp eller ikke kan tilbydes hjælp. Også ældre, hvis egen læge vurderer, at en forebyggende indsats kan være gavnlig samt personer over 65, hvor ægtefællen falder bort, modtager tilbuddet om forebyggende hjemmebesøg.

Ved at udvide målgruppen fra kun at omhandle ældre over 75 år, får vi mulighed for at målrette vores indsatser der, hvor de gør størst mulig gavn for den ældre – og det kan skabe bedre og mere holdbare resultater.

» Borgerne kontaktes ikke unødvendigt – det giver mening for borgerne og for mig som beskæftigelsesmedarbejder.

Citat fra medarbejder

FAKTA

- 106 ældre har i 2013 deltaget på et foredrag om sundhed.
- Ældrerådgiverne var i 2013 i kontakt med 74 udsatte ældre, hvoraf 27 henvendelser var fra pårørende, naboer og lign. De resterende 47 er opsporet af ældrerådgiverne. (De opsporede udsatte ældre er primært enker/enkemænd eller ugifte, hvor der er etableret kontakt, og hvor der er aftalt forskellige fremadrettede tiltag).
- Der har været 15 deltagere på det første „Aktiv i Naturen“ – hold med et fremmøde på 91 %. Tilbuddet fortsætter i 2014, hvor der forventes fire forløb med i alt 60 deltagere.
- Der var i alt 7650 borgere over 65 i Vesthimmerlands Kommune i 2013.
- Der var i alt 3275 borgere over 75 i Vesthimmerlands Kommune i 2013.

En målsætning med forsøget var at nedbringe antallet af forbyggelige indlæggelser. Det kan dog være usikkert, om et fald i antal indlæggelser direkte kan relateres til indsatsen i forsøget. Det forventes, at tiltagene bidrager til, at de udsatte borgere får en oplevelse af at få tilstrækkelig støtte og vejledning til at kunne tage vare på eget liv. Derudover kunne forsøget skabe bedre samarbejde mellem visitation og ældrerådgivere samt mellem praktiserende læger og ældrerådgivere.

Dette tværfaglige samarbejde har vist sig værdifuldt i forhold til at opspore og kontakte de udsatte ældre, da de sjældent selv efterspørger hjemmebesøg. Ældrerådgiverne har desuden kunnet se en tendens til, at det er de mere ressourcestærke borgere, der møder op til de udbudte foredrag.

Ekstra tiltag

Undervejs i 2013 har ældrerådgiverne etableret et mindre projekt – „Aktiv i Naturen“ – som er et tilbud målrettet enlige ældre over 65 år, som ofte føler sig uønsket alene.

Tilbuddet har til hensigt at fremme den mentale sundhed og forebygge ensomhed. Det foregår således, at borgerne mødes med en naturvejleder og en ældrerådgiver hver anden uge i en periode på 4½ måned. Indholdet varierer, men formålet er, at deltagerne får en naturoplevelse, en lang gåtur og undervejs får snakket med hinanden på en anden måde, end de ellers ville.

Deltagerne på holdet har evalueret projektet, og fortæller, at de har fået én eller flere at følges med til forskellige andre aktiviteter. Desuden har to af deltagerne taget ansvar for at leje den lokale kirkesal, så de kan fortsætte med „gruppen“, efter at tilbuddet er endt.

Gennemsnitlig varighed på sygedagpengeperiode 2013 - 9,7 uger.

Antal fuldtidspersoner på sygedagpenge 2013 – 527 personer.



FRIKOMMUNESTATUS SOM LØFTESTANG FOR SAMARBEJDE

Gentofte og Gladsaxe kommuner har med den fælles status som frikommuner styrket både det administrative og politiske samarbejde – et parløb, der også har smittet positivt af på det eksisterende samarbejde med Rudersdal og Lyngby-Taarbæk kommuner.

Borgmesteren i Gentofte er konservativ – ligesom forgængerne på posten har været det i de seneste hundrede år – mens Gladsaxe Kommune lige så længe har været en socialdemokratisk højborg. Med dette som udgangspunkt var der lagt op til en spændende nytænkning, da de to kommuner i fællesskab søgte om og fik frikommunestatus fra 1. januar 2012.

I dag, godt to år efter, at parterne gav hånd på det fælles parløb, kan Gentoftes borgmester Hans Toft og Gladsaxes ditto, Karin Søjberg Holst, se tilbage på i alt 23 fælles frikommuneansøgninger, hvoraf de 11 er blevet godkendt i ministerierne. Det viser om noget, at der kan samarbejdes, selvom de politiske ståsteder er forskellige.

»Det vigtigste er, om der er fælles vilje i partnerskabet både administrativt og politisk til at skabe resultater for borgerne. Det er langt vigtigere, end at sætte det traditionelle ensidige fokus på, hvilket parti der har borgmesterposten«, siger Hans Toft og fortsætter:

»Det udgangspunkt deler jeg og Karin Søjberg Holst, selvom vi – og helt naturligt – ikke har været, eller kan være, enige om alt. Derfor har vi også lagt den linje i samarbejdet, at ikke alle forsøg behøver at være fælles. På den måde får vi også erfaringer fra en bredere palet af forsøg.«

Gode erfaringer smitter

Karin Søjberg Holst hæfter sig ved, at frikommuneforsøget også har modnet de to kommuner til at arbejde

endnu mere sammen med andre. Det er for eksempel tilfældet i det firkommunesamarbejde, 4K, som Gladsaxe og Gentofte i forvejen har med Rudersdal og Lyngby-Taarbæk.

»Vi har taget initiativ til at udvide vores administrative samarbejde med Rudersdal og Lyngby-Taarbæk til også at rumme et tættere politisk samarbejde. Den idé er hjulpet på vej af de positive erfaringer, vi har haft med at være frikommuner sammen og vores dialog i den politiske referencegruppe på tværs af de to kommuner«, siger Karin Søjberg Holst, og forklarer, at det første skridt har været et borgmestermøde mellem de fire borgmestre.

32 forsøg

- Gentofte og Gladsaxe kommuner har søgt om 23 frikommuneforsøg sammen. De 11 er blevet godkendt i ministerierne og er i gang.
- Herudover er Gentofte Kommune i gang med 18 forsøg og Gladsaxe Kommune i gang med 3 forsøg.

Gensidig respekt trods forskelligheder

Frikommuneforsøgene har også været værdifulde for samarbejdet mellem forvaltningerne i Gentofte og Gladsaxe. Det fortæller Bo Sund, der som afdelingschef i Job og Ydelser i Gentofte var med, da medarbejdere og ledere fra de to kommuner mødtes



inden frikommuneperiodens start. Målet var at drøfte mulighederne for at lave en fælles ungestrategi, der skulle indtænke unges behov og overgange i livet både i skole- og jobsituationer.

»Da vi sad der på de første fællesmøder med repræsentanter fra beskæftigelsesområdet og skoleområdet i de to kommuner, var vi godt klar over, at der er kulturforskelle imellem os blandt andet i forhold til, hvordan vi kører vores interne processer«, siger Bo Sund.

Den ambitiøse samlede ungestrategi er ikke effektueret i første omgang, men gennemført er enkeltstående frikommuneforsøg på ungeområdet, og både Bo Sund og hans kollega i Gladsaxe, Ebbe Holm mener, at mødet og den politiske bevågenhed har gjort, at kommunerne har nærmet sig hinanden og lagt grunden til et bredere samarbejde mellem de to kommuner.

»Vi har fået styrket relationerne til kollegerne i Gentofte. Og vi drøfter ikke kun vores erfaringer med frikommuneforsøgene, men også erfaringer og løsninger på faglige udfordringer, der ligger uden for frikommuneforsøgene. De styrkede relationer har også ført til samarbejdsprojekter uden for frikommuneforsøget, for eksempel har vi indledt et samarbejde om iværksætterkurser for arbejdsløse.«

Styrket innovationsdagsorden

MED-organisationen i begge frikommuner har undervejs deltaget aktivt for at sikre et medarbejderperspektiv i forsøgene og understøtte, at der skabes ejerskab blandt medarbejderne. Det er blandt andet sket via en administrativ referencegruppe, der er etableret på tværs af de to kommuner, hvor kommunaldirektørerne mødes med næstformændene i MED-Hovedudvalgene.

Ifølge næstformanden i Gentoftes MED-Hovedudvalg, Vibeke Bredsdorff Sørensen, har processen givet organisationen et meget interessant „kig ind over hegnet til naboen“, der har gjort det muligt at lære af hinanden.

»Med den platform som frikommunesamarbejdet har skabt, er det blevet hurtigere at få etableret et samarbejde også i andre sammenhænge«, siger hun.

Kim Steenbrandt, der er næstformand i MED-Hovedudvalget i Gladsaxe, mener samtidig, at frikommune-

forsøget har været med til at sætte ekstra fokus på innovation:

»Frikommuneforsøget er med til at styrke innovationsdagsordenen i kommunerne. Vi bliver forstyrret i den måde, vi plejer at arbejde på og får lov til at prøve ting af på forsøgsbasis og udfordre regler, som ikke nødvendigvis giver mening i vores daglige arbejde.«

Frikommuneforsøg har ramt rigtig

En række af frikommuneforsøgene, særligt indenfor beskæftigelsesområdet og skoleområdet, ventes at blive indhentet af ny lovgivning i kølvandet på reformer og Carsten Koch-udvalgets aktuelle redegørelse. Både Hans Toft og Karin Søjberg Holst ser også dette som udtryk for, at frikommuneindsatsen har båret frugt.

»Med frikommuneforsøgene har vi jo bevist, at der er liv og innovation i det kommunale selvstyre, og at vi er vores opgaver voksne og kan være en værdifuld partner også i det lovforberedende arbejde«, siger Karin Søjberg Holst.

»Vores tænkning har været rigtig, og vi kan som kommuner godt styre udviklingen i en positiv retning uden snævre proceskrav. Derfor mener jeg, at frikommuneforsøget bør fortsætte også efter 2015, så vi også på andre områder kan vise lovgiverne nye veje fra den praktiske verden i kommunerne«, siger Hans Toft.

FAKTA

Samarbejdsorganisering:

- En politisk referencegruppe bestående af de to borgmestre samt to medlemmer fra Gladsaxe Kommunes Byråd og to medlemmer fra Gentofte Kommunes kommunalbestyrelse.
- En administrativ referencegruppe bestående af de to kommunaldirektører, de to næstformænd for MED-Hovedudvalgene og de to koordinatore.
- Møderne holdes efter behov ca. en gang i kvartalet på skift i de to kommuner.

FRIKOMMUNEFORSØG PÅPEGER PROBLEMER SNARERE END LØSNINGER

Det er næppe alle frikommuneforsøg, der vil blive overført til den generelle lovgivning i 2016. Men de mere end 400 forsøgsansøgninger udgør en vigtig sikkerhedsventil for omfanget af statslig styring, og sender et stærkt signal om, hvor de særligt oplever et behov for at blive sat fri fra procesregler, tidsfrister og dokumentationskrav. Det mener kommunalforsker og professor Jens Blom-Hansen.



Siden 2011 har frikommunerne søgt om mere end 400 forsøg, der som fællesnævner har, at de sætter kommunerne fri fra snærende statslige bånd og giver mere lokal frihed til selv at definere opgaveløsningen. Dermed placerer frikommuneforsøget sig i spændingsfeltet mellem to syn på de danske kommuner. Det siger professor Jens Blom-Hansen fra Aarhus Universitet:

»Helt grundlæggende, så har kommunerne to ret forskelligartede roller: Den ene er at være en demokratisk ramme for lokalsamfundet, den anden er at være implementeringsorgan for staten. Balancen mellem de to roller er ikke fast over tid. Den retning, man har taget i Danmark de senere år, det er at opprioritere implementeringsrollen.«

Han peger særligt på kommunalreformen i 2007 som et tiltag, der mest af alt har handlet om at gøre kommunerne bedre til at levere velfærd på vegne af staten. At staten i stadig højere grad anser kommunerne som lokale opgaveløsere frem for som lokale demokratier, forklarer også den stadig stigende mængde proceskrav, tidsfrister og dokumentationsregler, som altså reducerer både de lokale politikeres råderum og medarbejdernes frihed. Frikommunerne er altså med til at udfordre denne udvikling ved at pege på lokale løsninger frem for ensartede, nationale krav.

„Det er lidt op ad bakke“

Selvom Jens Blom-Hansen tilkendegiver personligt at have sympati for tanken om kommunen som en lokaldemokratisk ramme, og om at vise de kommunale medarbejdere mere tillid ved at fjerne statslige regler og proceskrav, så har han dog ikke den store tiltro til, at frikommuneprojektet for alvor vil reducere omfanget af statslig styring: »Når man siger til både kommunalpolitikere og nationale politikere, at de skal have mere tillid til de offentligt ansatte, så siger de alle sammen ja.

Når man så siger til dem, at de skal have mere tillid til lærerne i folkeskolen, så svarer de også alle sammen ja. Men når man så kommer med konkrete regler, man vil have ændret, så melder bekymringerne sig.«

For regler er oftest lavet for at sikre et hensyn, man ikke fuldt ud kan være sikker på bliver tilgodeset uden omfattende procesregler. Det kan derfor være langt fra principperne om tillid og kommunalt selvstyre til faktisk at lempe de konkrete regler, som frikommunerne udfordrer. Eller som Blom-Hansen formulerer det: »Det er lidt op ad bakke.«

En sikkerhedsventil i systemet

Kommunalforskeren mener dog, at frikommuneforsøget kan give god mening alligevel: »Når det så er sagt, så er det en utrolig vigtig og fin ventil at have i systemet. For nogle af de statslige procesregler, der kommer ud af de

ministerielle systemer, er jo bare tåbelige. Men det ved de ikke i ministerierne, fordi de sidder på så lang afstand af, hvor tingene foregår, at deres indsigt i, hvad der giver mening lokalt, er ret begrænset. Man kan egentligt være forundret over, at der ikke kommer flere tåbelige regler ud. Så derfor er det vigtigt at have den her form for brandalarm.«

Blom-Hansen peger dog på, at Folketinget nok vil se denne brandalarm alene som et signal om, hvor kommunerne oplever særligt store regelbyrder og problemer. Det er derimod ikke sikkert, at staten vil godtage de løsningsmodeller, som frikommunerne har leveret i deres forsøgsansøgninger. I lovgivningsarbejdet kan der være mange andre interesser i spil end de kommunale ønsker: »Forsøgene kan sætte gang i nogle reorganiseringsprocesser, men hvor de så ender, det er et godt spørgsmål.«

Kommunerne skal stå sammen!

Det har været et stort arbejde for de ni frikommuner at udvikle og gennemføre de mange forsøg, men det hårde arbejde slutter ikke. Nu begynder nemlig arbejdet med at overbevise lovgiverne om, at de også efter 2015 kan erstatte ensartede statslige regler med øget frihed til lokalpolitikere og medarbejdere.

Jens Blom-Hansen giver kommunerne to gode råd for denne proces. Det første er at prioritere kræfterne og

Jens Blom-Hansen, 50 år, er professor i offentlig forvaltning ved Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet. Han forsker blandt andet i statens styring af kommunerne. Har udgivet en lang række videnskabelige artikler i internationale tidsskrifter, men har også blandet sig i den danske offentlige debat med kronikker. Udgav i 2012 bogen „Fra sogn til velfærdsproducent – kommunestyret gennem fire årtier“ med Marius Ibsen, Thorkil Juul og Poul Erik Mouritzen.

vælge de forsøg, der for kommunerne er væsentligst og dermed påpeger de største problemer for den kommunale virkelighed. Her foreslår professoren en top-ti liste over forsøg, der er særligt vigtige at arbejde videre med.

Og i forlængelse heraf skal frikommunerne stå sammen i at udpege de væsentligste emner, og bruge KL som løftestang til at sikre øget decentral frihed også efter 2015: »Når projektperioden er ovre, så skal der laves en evaluering, som skal bæres ind i en statslig beslutningsproces – og der har kommunerne jo en forening, der plejer at være ret kompetent til den slags. Og det er vigtigt, at KL kommer på banen.«

